

Frivillighet

Taler

Hadia Tajik

Dato

14 januar 2013

Sted

Oslo

Omstendigheter

Frivillighet Norges topplederkonferanse

- 1 Én av fire nordmenn sier at de er ensomme.

I en stor internasjonal undersøkelse viser det seg at det å ha få venner har samme helserisiko som å være alkoholiker eller å røyke 15 sigaretter om dagen.

- 5 Vi kan ikke vedta kommunale venner eller vedta at folk skal føle seg inkludert.

Men vi kan gjøre det lett å delta - lett å være med.

- 10 For selv om det er det offentlige tilbudet som er bærebjelken i velferds-Norge, så er velferd ikke bare offentlige goder.

Velferd er også nærhet mellom mennesker.

Norge ligger på frivillighetstoppen i verden sammen med Sverige.

Våre frivillige organisasjoners betydning for demokrati, velferd og dagligliv er uomtvistelig.

15

Derfor skal regjeringens frivillighetspolitikk støtte opp under utviklingen av et levende sivilsamfunn, frivillige organisasjoner og frivillig engasjement - i et nært samspill med organisasjonene.

- 20 Formelen er klar og enkel:

Fellesskap pluss forskning pluss forenkling er lik mer frivillighet.

Jeg vil gjerne starte med en historie.

- 25 En venninne av moren min med pakistansk bakgrunn har en sønn som var 27 og ferdigutdanna for noen år siden.

Han hadde veldig gode karakterer.

Men han fikk ikke jobb.

30 Og denne venninna til mamma, hun sa at hun ikke skjønte hvorfor han ikke fikk jobb for han hadde jo så gode karakterer.

Hun sa: "Han har aldri hatt en deltidsjobb eller deltatt i noen fritidsaktiviteter. Han har bare fokusert på leksene sine".

35 Da tenkte jeg: det er ikke så rart at han ikke får jobb.
Fordi: Noen avgjørende ferdigheter får man ved å delta.
Ved å være fotballtrener for småguttlaget eller være med i det lokale korpset.

40 Det ved å delta at man knekker sosiale og kulturelle koder.
Ikke ved bare å sitte bøyd over bøkene.

En av mange viktige grunner til at må holde tersklene for deltakelse lave, er å få flere med.
En annen og like viktig grunn til å holde dørene åpne, er at den frivillige
45 innsatsen er en del av limet i samfunnet vårt.

Det er viktig til hverdags.
I de små og store møtene mellom folk.
Og det er viktig når det virkelig trengs.
50 Det så vi etter 22. juli.
Vi så det i de vonde ukene mens man lette etter Sigrid på 16 år i fjor sommer.

Vi stiller opp.
Vi har tillit til hverandre.
55 Jeg har den siste uken vært i mange debatter om hva som er norsk kultur.
Dette mener jeg er noe av det viktigste og fineste med norsk kultur.

En viktig forklaring som gis på dette er at vi er et samfunn med sterke fellesskap fordi så mange er med i organisasjoner og nettverk.

60 I 2004 kåret NRK Norges nasjonalord.
I konkurranse med "jah" på innpust, "matpakke", "hæ" og "koselig", så vant ordet "Dugnad".
Det sier også noe om at frivilligheten er en stor og viktig del av den norske
65 selvforståelsen.

Historisk sett har frivilligheten vært forløperen til velferdssamfunnet.
Før det fantes en velferdsstat eller en folketrygdlov, så var det enkeltpersoner og
70 grupper som gikk sammen om å tilby helt grunnleggende hjelp til dem som
trengte det.

For å ta et eksempel fra Buskerud:

I 1979 etablerte noen kvinner i Drammen det aller første krisesenteret i byen,
75 Betzy Krisesenter.

Først gikk de til kommunen og ba om lån til oppstart.

Kommunen sa: «Et krisesenter? Det er det ikke behov for her».

Så det ble ikke noen offentlig kroner på disse damene.

80 Hva gjør vi nå? tenkte de.

Så gikk til den lokale banken, og tok opp private lån. 10.000 kroner hver.

De strikket. De arrangerte bingo og utlodning. De samlet inn penger.

Og de etablerte krisesenteret helt selv.

85

Det var i 1979.

30 år senere, i 2009, gikk det ut en pressemelding fra vår regjering:

Krisesentertilbudet i Norge skulle lovfestes.

90 Dette var ett eksempel.

Mange andre finnes.

Slik har velferden i Norge utviklet seg.

Gjennom innsatsen til ildsjeler.

95 For USAs og resten av Europas del, er frivillighetens rolle litt annerledes.

Den amerikanske filantropitradisjonen har vært mer rettet mot å samle inn
penger eller yte en innsats innen helse- og sosialsektoren.

Å gi penger fremstår der like verdifullt som å gi tid.

100 Og det er først og fremst høystatusgrupper som yter.

Og denne frivilligheten handler også om at de mangler den
velferdsoverbygningen som landet vårt har, ved at vi har en stat som støtter opp
om enkeltmennesket.

105 Hos oss er ikke frivilligheten til erstatning for, men et supplement til.

Frivilligheten er en sektor som kan noe annet - som kan tilby noe annet enn offentlige myndigheter.

110 Det er en politisk oppgave å legge til rette for dette.

Vi har innført en ordning for momskompensasjon og trappet den opp etter planen.

Vi er nå oppe i nesten én milliard.

115 Og i fjor fordelte 800 000 av Norsk tippings spillere over 340 millioner kroner i grasrotmidler.

Siden dette ikke er en valgtale, skal jeg ikke si så mye om dét.

Men jeg har lyst til å minne om at det var partier som var mot denne ordningen.

120

Vi har innført et frivillighetsregister, og vi har satt i gang prosesser for å forenkle tilskuddsordninger.

Alt i alt er det blitt enklere å arbeide frivillig i Norge de siste årene.

125 Men til tross for frivillighetens status i Norge, er den norske frivillighetsmodellen likevel under press.

Også frivilligheten og organisasjonssamfunnet blir påvirket av utviklingen i samfunnet og verden for øvrig.

130 Av modernisering, globalisering, teknologisk utvikling og individualisering.

Konsekvensene ser vi blant annet i at det kan være vanskeligere å rekruttere nye frivillige.

På statistikken kan det virke som om vi har nådd et tak.

135

Tradisjonelt sett har frivillig innsats bestått i et livslangt forhold til én organisasjon.

Nå betyr typen arbeid mer for folk enn organisasjonene og det de står for.

Folk er mer opptatt av aktiviteten de gjør og hva den gir dem som gjør den enn

140 selve organisasjonen som står bak.

Der folk før ofte hadde livslange forhold til en organisasjon, gjør folk i dag i større grad en frivillig innsats uten å binde seg til organisasjonen.

Frivillig innsats ses også i større grad på som erfaring og selvutvikling og en måte

å få kontakter og nettverk på.

Et annet endringstrekk er at det oppstår flere lokale lag uten en nasjonal overbygning.

150 Samtidig blir det større avstand mellom de lokale og nasjonale nivåene av de frivillige organisasjonene.

Dette gir utfordringer med samlet og koordinert innsats for eksempel for integrering.

155 Og det kan være uheldig, spesielt når vi vet at det kan være vanskelig å rekruttere frivillige fra innvandrerbefolkningen.

Og fordi vi vet at frivilligheten er en uerstattelig arena for deltagelse og sosialisering.

160 Der innvandrerbefolkningen deltar, er det primært knyttet til velferd, bolig og tro- og livssynsorganisasjoner.

Med andre ord på andre arenaer enn den majoritetsbefolkningen i stor grad deltar, som typisk er lokale kultur- og idrettsaktiviteter.

165 Et annet hovedfunn i frivillighetsforskningen, er at sosial bakgrunn får stadig mer å si for deltakelse i norsk frivillighet.

Høy inntekt, høy utdanning og tilknytning til arbeidslivet øker sannsynligheten for deltakelse. Dette gjelder både for medlemskap, aktiv deltakelse og frivillig innsats.

170

En stadig større norsk middelklasse, er en naturlig forklaring.

Samtidig betyr disse funnene at det finnes grupper som faller utenom en viktig arena for deltagelse.

Og at forskjellene derfor kan bli enda større.

175

Forskerne peker også på at samhandlingen mellom myndighetene og organisasjonene er blitt mer formalisert.

At organisasjonssamfunnet som helhet har blitt mer spesialisert og målrettet.

Og at mange organisasjoner jobber mer å fremme egne medlemmers interesser

180 heller enn å være talerør for utsatte grupper.

Slik kan vi snakke om en utvikling fra en samfunnsorientert frivillig sektor til en mer egenorientering.

- 185 For å oppsummere:
Hovedutfordringene frivillig sektor står overfor er
- at det er vanskeligere å rekruttere nye frivillige
 - mindre nasjonal samordning internt i organisasjonene og flere lokale lag uten overbygning
- 190 - lavere organisasjonslojalitet
- at frivilligheten er i mindre grad medlemsbasert
 - økende sosiale forskjeller mellom dem som deltar og ikke

Da er spørsmålene:

- 195 Hva kan vi gjøre for å møte disse utfordringene?
Kan vi bruke tendensene til noe positivt?

- Et viktig stabilt trekk, er at viljen til å delta fortsatt er like stor.
Norge er fortsatt i verdenstoppen på sivil engasjement, medlemskap og
- 200 deltagelse.
Og forskningen sier også at mange ikke deltar fordi ingen har spurt dem.

- Vi vet at motiver knyttet til kompetanse og arbeidsmarked står sterkere blant grupper med lav status i arbeidslivet.
- 205 Vi vet at de sosiale forskjellene er mindre på små steder enn større.
Dette er kunnskap som kan brukes til å snu utviklingen i en ønsket retning - blant annet mot en bredere rekruttering og deltagelse i organisasjonslivet.

- Vi har et spesielt ansvar for å legge til rette for barns utvikling og muligheter.
- 210 Frivillige organisasjoner innen idrett, kunst og kultur er blant de viktigste fritidsaktivitetene for barn og unge.

- Samtidig vet vi at det er innenfor nettopp disse at vi har de største sosiale forskjellene.
- 215 Vi vet at mønster for deltagelse legges tidlig.
Vi vet at foreldrenes inntekt og utdanning påvirker barns deltagelse.

- Derfor har vi styrket støtten til Frifondordningen og tatt initiativ til et pilotprosjekt i regi av KS i samråd med Frivillighet Norge for å styrke bred lokal
- 220 samhandling knyttet til barn og unges deltagelse.

Vi vet som sagt at innvandrerbefolkningen deltar mindre enn

majoritetsbefolkningen.

- 225 Samtidig vet vi at deltakelsen øker med botid og språkkunnskap.
Vi vet at innvandrerbefolkningen har andre erfaringer og referanser knyttet til frivillighet og deltakelse.

- 230 Frivillighet Norge har lagt godt til rette for samarbeid og erfaringsoverføring mellom innvandrersorganisasjoner og tradisjonelt norske organisasjoner.
Det er positivt.

- Et åpent og inkluderende frivillig organisasjonssamfunn er en grunnleggende forutsetning for bred deltakelse.
235 Derfor er det også en politisk oppgave å rette oppmerksomhet mot de som står utenfor organisasjonsfellesskapet.
Fordi frivillige kan møte mennesker på en annen måte enn politikere og myndigheter.

- 240 Ta Caritas som ett eksempel.
De er jo under paraplyen til Frivillighet Norge.
Caritas er en katolsk hjelpeorganisasjonen som holder til i Storgata.
De har startet et informasjonssenter for arbeidsinnvandrere.

- 245 Mange av de som kommer fra øst-europeiske land kjenner til Caritas lenge før de i det hele tatt har hørt om det norske systemet.
Fordi de kjenner det igjen fra hjemlandet.
De vet at hos Caritas kan de få hjelp.
Det vet at gjennom Caritas kan de raskt få seg tak over hodet. Det vet at
250 gjennom Caritas kan de få et nettverk - og en vei inn i det norske samfunnet.

- Caritas vil ikke og kan ikke bli en erstatning for det offentlige tilbudet.
Men det er et viktig supplement.
Det senker noen terskler.
255 Bidrar med annen type hjelp.

- Derfor er jeg også glad for samarbeidsavtalen som er inngått mellom paraplyorganisasjonene Frivillighet Norge, Hovedorganisasjonen Virke, Ideelt Nettverk og KS bedrift.
260 Avtalen gjelder primært helse- og sosialfeltet, og anerkjenner at ideell sektor er en viktig

samarbeidspartner for offentlig sektor til befolkningen, og avtalen skal bidra til bedre samarbeid mellom staten og ideell sektor.

265 Målet med avtalen er å videreutvikle og forbedre pasienters og brukeres tjenestetilbud.

Til slutt:

270 Frivillige organisasjoner har en viktig stemme i samfunnsdebatten overfor myndigheter og andre beslutningsfattere.

Det er spørsmål og saker vi ikke alltid er enige om, eller har funnet løsninger på. Men den stabile og gode tradisjonen for dialog og samarbeid ønsker vi å styrke og å videreutvikle.

275 Det er gjennom de gode diskusjonene at vi oppnår utvikling og endring. Og de gode og engasjerte diskusjonene håper jeg fortsetter i uoverskuelig fremtid.

For frivilligheten skal fortsette å ha stor betydning for samfunnet vårt også i fremtiden.

280 Den skal fortsette å være vår viktigste arena for demokrati og deltagelse. Og den skal fortsatt være limet i samfunnet vårt.

Lykke til med dagens konferanse.

285

Kilde

www.regjeringen.no

Emner

Dugnad, Frivillighet, Innlegg, Nordmenn, Norge, Norsk historie

290

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/frivillighet>

295

300